

Toimintaohje

Toimintaohjeet öljyvahingon varalle saaristoon

Tähän dokumenttiin on koottu yleisiä ohjeita tilanteeseen, jossa saariston asukkaat altistuvat öljyvahingon vaikutuksille. Ohjeet ovat yleisluontoisia – **noudata aina ensisijaisesti toimivaltaisen viranomaisen antamia tilannekohtaisia ohjeita.**

Jos havaitset öljyä

Ilmoita 112 ja noudata viranomaisten antamia ohjeita.

Estä lasten, lemmikkien ja karjan pääsy öljyiseen rantaan ja veteen. Vältä itse kosketusta aineeseen ilman suojaruukusta.

Älä puhdista omatoimisesti, voit altistua öljyn terveyshaitoille.

Pientäkään öljymäärää ei tule kerätä ilman asianmukaista suojaruukusta.

Väärät menetelmät voivat myös levittää öljyä laajemmalle alueelle tai syvemmälle maaperään. Odota viranomaisen ohjeita.

Toimintaohje hakeutumisesta ensiapuun

Hakeudu ensiapuun, jos olet altistunut öljylle ja havaitset esimerkiksi seuraavia oireita:

- uneliaisuus, väsymys
- huimaus
- päänsärky
- pahoinvointi
- silmien kirvely
- hengitysoireet.

Toimintaohjeet kemikaalialtistuksen varalle

Hätätapauksessa ota yhteys hätäkeskukseen 112.

Hoidon tarpeen arvioinnissa ota yhteys päivystysavun numeroon 116 117 (Kymenlaakson hyvinvointialue)

Tarvittaessa konsultoi Myrkytystietokeskusta 0800 147 111.

Hengitysteitse tapahtunut altistuminen

- Siirrä öljyn höyryille tai öljysumulle altistunut henkilö raikkaaseen ilmaan. Pidä hänet lämpimänä ja lepoasennossa, jossa hengittäminen on helppoa.
- Jos hengitys on pysähtynyt, anna tekohengitystä. Hengitysvaikeuksissa lisähappi saattaa olla välttämätöntä.
- Jos sydän on pysähtynyt, anna painantaelvitystä. Lisäohjeet yleisestä hätänumerosta 112.
- Toimita potilas ensiapuasemalle.

Silmän kautta tapahtunut altistuminen

- Huuhteile silmää runsaalla juoksevilla vedellä. Poista piilolinssit, mikäli mahdollista.
- Jatka huuhtelua vähintään 20 minuuttia. Silmähuuhtelupullo toimii ensiapuna. Estä huuhteluveden valuminen puhtaaseen silmään.
- Jos ärsytystä esiintyy vielä huuhtelun jälkeen, ota yhteys lääkäriin.

Ihokosketuksen kautta tapahtunut altistuminen

- Riisu välittömästi kaikki öljyn likaama vaatetus.
- Pese iho läpikotaisin saippualla (pH 8–12) ja vedellä, huuhtelee runsaalla juoksevilla vedellä. Käytä mahdollisuuksien mukaan lämmintä vettä. Jos suihkua ei ole lähettyvillä, käytä ämpäriä. Jatka huuhtelua vähintään 10 minuuttia. Älä käytä liuotinpuhdistusta.
- Pue puhtaat vaatteet. Huolehdi siitä, ettet kylmety.
- Hakeudu lääkäriin jos ärsytys jatkuu pesun jälkeen.

Suun kautta tapahtunut altistuminen

- Jos altistunut henkilö on tajuissaan, huuhto hänen suunsa vedellä.
- Aseta potilas kylkiasentoon. Jos potilas on tajuton tai hänellä on kouristuksia, älä anna mitään suun kautta.
- ÄLÄ OKSENNUTA.
- Toimita potilas välittömästi ensiapuasemalle lääkärin tutkimusta varten.
- Lisäohjeita saa tarvittaessa yleisestä hätänumerosta 112 ja Myrkytystietokeskuksesta 0800 147 111 (ilmaisnumero).

Toimintaohjeet havaitessasi öljyä tai öljyyntyneitä eläimiä

Jos teet havainnon öljystä tai öljyvahingon vaarasta

- Tee ilmoitus hätänumeroon 112, jos havaitset, että maalla tai vesistössä on tapahtunut tai on vaarassa tapahtua öljyvahinko.
- Hätäkeskuksen kautta hälytys ohjautuu oikealle viranomaiselle.
- Jos löydät öljyyntyneen linnun tai muun eläimen, tee silloinkin ilmoitus hätänumeroon 112. Hätäkeskus ilmoittaa asiasta oikealle viranomaiselle.

Laajoja torjuntatoimia vaativassa öljyvahingossa viranomainen perustaa päivystysnumeron, johon havainnot voi ilmoittaa.

Jos havaitset omassa rannassa öljyä

- Ilmoita viranomaisille ja noudata viranomaisten antamia ohjeita.
- Estä lasten, lemmikkien ja karjan pääsy öljyiseen rantaan ja veteen. Vältä itse kosketusta aineeseen ilman suojavarustusta.
 - Jos altistuminen tapahtuu, riisu välittömästi öljyn likaama vaatetus ja pese iho saippualla ja runsaalla juoksevilla vedellä. Huuhtelee roiskeet silmistä runsaalla juoksevilla vedellä. Jos ihoärsytys tai ärsytys silmissä jatkuu, ota yhteys lääkäriin. Siirrä öljyn höyryjä hengittänyt raittiiseen ilmaan. Jos öljyä on nieltä, soita välittömästi 112. EI SAA OKSENNUTTAA.
- Estä lisävahingot mahdollisuuksien mukaan ja viranomaisen ohjeistuksella:
 - Jos vuodon lähde on turvallisesti pysäytettävissä, katkaise vuoto.
 - Jos turvallista, rajaa alue esimerkiksi köydellä tai nauhalla, jotta liikkuminen ei levitä öljyä.

Veden käyttö

- Öljyvahingossa ranta- tai pohjavesi voi saastua. Seuraa vesilaitoksen ja viranomaisten tiedotusta. Tietoa saat myös vesilaitoksen häiriöpalvelusta.
- Älä ota vettä öljyyntyneestä vesilähteestä ennen kuin ympäristö- tai torjuntaviranomainen peruu käyttökiellon.

Älä puhdistu omatoimisesti

- Voit altistua öljyn terveyshaitoille. Pientäkään öljymäärää ei tule kerätä ilman asianmukaista suojavarustusta.
- Väärät menetelmät voivat levittää öljyä laajemmalle alueelle tai syvemmälle maaperään.

Puhdistus voi tulla mahdolliseksi viranomaisen päätöksellä tilanteen muututtua turvallisiksi

- Odota viranomaisen ohjeita ja heidän mahdollisesti jakamiaan välineitä. Silloin tiedät, että toimiin on turvallista ryhtyä, saat tarkemmat toimintaohjeet ja tiedät, minne keräämäsi öljy viedään.

- Vahinkotilanteen aikana voit osallistua myös vapaaehtoisten torjuntajoukkojen kautta. Näin saat pikakoulutuksen tehtävään. Torjuntajoukkojen harjoitusten avulla voit hankkia osaamista myös ennakkoon. Lisätietoja: <https://wwf.fi/vapaaehtoistyö/oljyntorjuntajoukot/>

Omaisuuksien suojaaminen

- Jos öljyä ei ole vielä rannassa, mutta vaara rannan öljyntyymiselle on olemassa, omaisuuden suojaaminen on suositeltavaa.
- Nosta vedestä vene ja muu omaisuus, kuten kalanpyydykset ja mahdollisuuksien mukaan ponttonilaiturit tms.
- Vältä veneen käyttöä öljyntyneessä vedessä. Öljy voi aiheuttaa jäähdytysjärjestelmän vaurioitumisen.
- Likaaja on velvollinen korvaamaan aiheuttamansa vahingon ja myös yksityishenkilöt voivat hakea korvauksia: kirjaa vahingot ylös ja ota valokuvia.
- Laajassa alusöljyvahingossa alueelle perustetaan paikallinen korvaustoimisto, joka avustaa vahingonkorvaushakemusten jättämisessä.

Ohje on koottu Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa 2026 osana Saariston asukkaiden katastrofivalmius -hanketta (A81815), jota rahoittaa Kymenlaakson liitto Euroopan aluekehitysrahaston Ilmastonmuutokseen sopeutumisen, riskien ehkäisemisen ja katastrofivalmiuden ja -palautuvuuden edistäminen -erityistavoitteesta.